

primeru, da postavimo knjigo pod skupno serijsko ali pa pod samostojno signaturo. Hkrati pa smo dosegli, da se katalogni vpis strinja v tem pogledu z vpisom v Slovenski bibliografiji.

Ker sem omenil centralno katalogizacijo, naj dodam še to, da kopije katalognih listkov z glavnim vpisom uporabljamo lahko tudi za dodatne vpise; če pa ne, je po novih pravilih možno dodatne vpise do minimuma krajšati.

Kdor katalogizira po novi knjigi, spoznava sproti še druge drobne novosti, zato menim, da mi njene vsebine ni treba še dalje navajati.

V tem kratkem kramljanju sem sicer opozoril na to, da se naša nova katalogizacijska pravila v marsičem ločijo od prejšnjih, vendar ni bil to moj glavni namen. Kot nalogo sem si namreč določil, da bežno pokažem nastanek takšnega pravilnika. Mislim, da se mi je posrečilo pokazati, da naša knjiga nikakor ni delo posameznega človeka, ampak da iz nje odsevajo včasih mirna, včasih pa bolj ali manj bojovita prizadevanja dolge vrste generacij, tako da tudi ta knjiga priča o neprekinjenem snovanju, »ker — kakor pravi Župančič v »Pesmi mladine« — neprekinjena drži veriga iz zarje v zarjo in od dne do dne ...«.

CENTRALNA KATALOGIZACIJA SLOVENSKEGA TISKA

Maks Veselko

Po kar dolgotrajnih organizacijskih in tehničnih pripravah imamo končno pred seboj prve tiskane katalogne listke, namenjene tistim knjižnicam, ki so se odločile razbremeniti svoje katalogizatorje zamudnega dela in se naročiti na že izdelane listke.

Ko si je Narodna in univerzitetna knjižnica priskrbela primeren tiskarski stroj, sicer preprosto in morda tudi nekoliko zastarelo pripravo, ki pa jo je bilo treba uvoziti iz tujine, si je tudi že izdelala takšno notranjo organizacijo dela, da je kljub začetnim težavam delo steklo brez večjih zamud. Šlo je namreč v prvi vrsti za čimprejšnjo dostavo natisnjene knjige v knjižnico, kar ni odvisno samo od knjižnice, nato pa je bilo treba ob že ustaljenem in utečenem »tekočem traku« obdelave knjig postaviti vzporeden tekoči trak, ki mora sproti in v najkrajšem možnem času knjigo katalogizirati in klasificirati ter jo oddati v tiskarno. Natisnjene listke razpošilja naročnikom republiška matična služba, ki je sprva obljubila, da bo razpošiljala listke vsaj dvakrat mesečno, praksa pa je pokazala, da je treba pripraviti pošiljko na vsakih dvajset do petindvajset katalogiziranih knjig.

Ker je jasno, da nobena knjižnica ne uvršča v svoje police vsega natisnjenega gradiva in da bo zaradi tega uvrstila v svoje kataloge le del poslanih listkov, se listki razvrščajo v dve seriji. Prva serija (*set A*) obsega listke za vse tiste knjige, ki naj bi predstavljale temeljno zalogo

javnih knjižnic (šolskih, ljudskih, študijskih). Druga serija (*set B*) obsega listke za ves pomembnejši slovenski tisk, kar pomeni, da del listkov ne bo uvrščen v kataloge, pač pa bo knjižničarju kakor obiskovalcu izčrpen vir informacij o tistem delu založniške dejavnosti, ki ni namenjen širši javnosti in ga v knjigarnah niti ni najti. Iz tega seta so izločeni le nepomembni korporativni spisi in drobni tiski. Listki se izdelujejo od začetka leta 1968 dalje za ves tisk z letnico 1968, kar pomeni, da so iz centralne katalogizacije za zdaj še izločene knjige-zamudnice, ki izhajajo v letu 1968 z letnico 1967.

Vsak listek centralne katalogizacije nosi v zgornjem desnem kotu klasifikator, umerjen na obseg slovenske skrajšane izdaje UDK. Pod decimalnim klasifikatorjem je pri mladinskih knjigah napisana oznaka za mladinske knjižnice (C, P, M). Srednji del listka je namenjen abecedni imenski katalogizaciji, narejeni po novi izdaji priročnika Abecedni imenski katalog. Pod popisom so, kadar je potrebno, navedene značnice dodatnih vpisov (razvidnica vpisov). Nazadnje je v spodnjem desnem kotu označen set (samo B), zaporedna številka listka in leto izdelave listka. Zaporedna številka je namenjena kontroli naročnika, če je dobil vse listke, in pa tudi kasnejšim naročilom posameznih listkov.

Z naročilom teh listkov odpade katalogizatorju veliko dela, ne pa tudi vse. Ostane mu namreč uvrščanje listkov v katalog, kar pomeni, da mora predvsem prirejati dodatne vpise. To napravi tako, da značnice, navedene v razvidnici vpisov nadtipkava na kopije listkov. Razen tega mora sam ugotoviti, kdaj je potrebno v katalog uvrstiti kazalko. Dodatnih vpisov si seveda ne bo mogel napraviti na tako preprosto način, če je knjižnica naročena na en sam izvod listkov. V tem primeru mora dodatne vpise tipkati sam. Knjižnica si bo zlahka izračunala, ali ji je ekonomičneje tipkati dodatne vpise ali si naročiti listke v več izvodih.

Podrobnejša navodila o ravnanju s centralno katalogiziranimi listki je pripravila matična služba in jih prilaga vsakemu naročniku ob prvi pošiljki.

Preprostejši je postopek pri vlaganju listkov v sistematski katalog, saj je treba le v primeru, če sta navedena dva vrstilca, podčrtati odločilnega za uvrstitev v katalog. Na podoben način si knjižnica lahko sestavlja na primer naslovni katalog: podčrta prvo besedo naslova.

Kot omenjeno, knjižnica ne bo potrebovala za svoje kataloge vseh poslanih listkov, ker je malo knjižnic, ki bi zmogle kupiti vse knjige, ki bi jih potrebovale. Preostali listki ji bodo torej služili kot vir informacij, vendar naj bi bili listki seta A vsem ljudskim, zlasti občinskim matičnim knjižnicam v prvi vrsti opozorilo, da nimajo knjig, ki bi jih skoraj morale imeti.

Predvideno je, da bo obdelano v setu A okrog 500 do 600 publikacij, medtem ko bi set B zajel okrog 1000 publikacij. V prvem četrtletju 1968 je centralna katalogizacija obdelala 71 enot za set A in 102 enoti za set B. Ti številki kažeta, da je bilo po vsej priliki obdelanih za set A veliko takih publikacij, ki bi sodile v set B. Sledilo je nekaj korektur, brez dvoma pa bo potrebnih še več sprememb pri odbiranju tiskov za centralno katalogizacijo in pri razporejanju tiskov v sete. Zato se je matična služba odločila, da pred kakimi temeljitejšimi spremembami skliče na posvet vse naročnike listkov, tako da bi dobili najkasneje do konca leta trdno postavljene temelje za delo v bodoče.

SLOVENSKA IZDAJA UNIVERZALNE DECIMALNE KLASIFIKACIJE

Slavica Ludvik

Klasifikacijski sistem Univerzalna decimalna klasifikacija je našim bibliotekarjem in dokumentalistom že dobro znan. Njen veliki pomen za razvrščanje dokumentov po snovi je danes povsem nesporen. O tem pričajo tudi številne kompletne in kratke izdaje tablic v najrazličnejših jezikih: francoskem, nemškem, angleškem, češkem, ruskem, poljskem, španskem, japonskem, madžarskem, italijanskem, holandskem, srbohrvaškem. Izšlo je že tudi lepo število specialnih izdaj za posamezna področja znanosti. Najnovejša pa je tako imenovana srednja izdaja (nekaj vmesnega med kompletno in kratko izdajo) DK-Handausgabe, FID 396. Bd. 1 Systematische Tafeln. Hrsg. DNA Berlin, Köln, Frankfurt/M., Beuth-Vertrieb GmbH 1967. Izdaja bo imela tudi register, ki bo izšel posebej kot drugi zvezek.

Univerzalna decimalna klasifikacija v sedanji obliki sicer ni idealen sistem za razvrščanje, mnogi ji celo očitajo vrsto napak, vendar ima v svoji osnovi vse pogoje, da postane svetovni klasifikacijski sistem. Ko so iskali najprimernejši klasifikacijski sistem, ki bi ga priporočali novim knjižnicam, so se odločali med tremi sistemi: Univerzalno decimalno klasifikacijo, Deweyevo klasifikacijo in sistemom Library of Congress. V ta namen so opravili obširen test. Dva bibliotekarja, ki nista uporabljala še nobenega od omenjenih sistemov, sta po vseh treh klasificirala 225 knjig z različnih področij. Na podlagi poročil in temeljite diskusije se je nato 20 danskih strokovnjakov odločilo za Univerzalno decimalno klasifikacijo. Odločili so se predvsem zaradi njene prilagodljivosti in pa ker že od vsega začetka stalno izpolnjuje način, po katerem se dokument tudi najhitreje najde. Do enakega rezultata je po drugi poti prišel bibliotekar J. M. Perrault, ko je s sodelovanjem Florida Atlantic University delal na projektu za mehanizirano obdelavo.